

การพัฒนาทักษะและศักยภาพการเรียนรู้ของผู้เรียนยุคใหม่ ภายใต้วิถี New Normal¹

A Development of Skills and Learning Potential of New Age Learners under the New Normal

ดร.ลำพอง กลมกุล

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

E-mail: lampong.klom@mcu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการพัฒนาทักษะและศักยภาพการเรียนรู้ของผู้เรียนยุคใหม่ ภายใต้วิถี New Normal ใช้วิธีการศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตามแนวทางของการวิจัยเชิงคุณภาพ และเรียบเรียงเป็นบทความวิชาการ ผลการศึกษาพบว่า ภายใต้สถานการณ์อย่างใหม่ ทั้งการระบาดของไวรัสโควิด 19 และยุคสมัยของการเปลี่ยนผ่าน เช่น ยุคสมัยดิจิทัล ทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ ทั้งด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม การศึกษา และการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในระบบการศึกษาด้วย ภายใต้ข้อค้นพบและการนำเสนอนี้ สิ่งที่นักการศึกษาได้พยายามเสนอแนวคิดในเรื่องของการปรับตัวภายใต้ศตวรรษที่ 21 และล่วงไปถึงศตวรรษที่ 22 ด้วย ซึ่งได้เสนอเป็นแนวทางในการปรับตัวและพัฒนาไว้ คือ การเรียนรู้ 3R x 8C 3R คือ Reading (อ่านออก), (W)riting (เขียนได้), และ (A)rithmetics (คิดเลขเป็น) และ 8C ได้แก่ Critical Thinking and Problem Solving (ทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และทักษะในการแก้ปัญหา) Creativity and Innovation (ทักษะด้านการสร้างสรรค์ และนวัตกรรม) Cross-cultural Understanding (ทักษะด้านความเข้าใจความต่างวัฒนธรรมต่างกระบวนทัศน์) Collaboration, Teamwork and Leadership (ทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีม และภาวะผู้นำ) Communications, Information, and Media Literacy (ทักษะด้านการสื่อสารสารสนเทศ และรู้เท่าทันสื่อ) Computing and ICT Literacy (ทักษะด้านคอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร) Career and Learning Skills (ทักษะอาชีพ และทักษะการเรียนรู้) (Compassion) ทักษะด้านคุณธรรมจริยธรรม มีความเมตตา กรุณา มีระเบียบวินัย ซึ่งแนวทางดังกล่าวจะเป็นวิถีของการพัฒนาทักษะและศักยภาพของผู้เรียนเพื่อรองรับอนาคตของการเปลี่ยนผ่านอันจะเกิดขึ้นในช่วงของ New Normal และ Digital Age ได้

คำสำคัญ: ทักษะและศักยภาพการเรียนรู้, ผู้เรียนยุคใหม่, วิถี New Normal

¹ บทความนี้จัดทำขึ้นประกอบการจัดกิจกรรมเชิงปฏิบัติการภายใต้โครงการสัมมนากิจกรรมการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการ ในหัวข้อ “การพัฒนาทักษะและศักยภาพการเรียนรู้ของผู้เรียนยุคใหม่” หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาพุทธบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วันเสาร์ที่ 12 กรกฎาคม พ.ศ.2563.

Abstract

The purpose of this research was to study and propose a development of skills and learning potential of new age learners under the New Normal. Qualitative research using documentary study was used and data were propose in academic writing. The study found that under a new situation both the outbreak of the COVID-19 virus and the transition period such as the digital era causing changes in various fields, including politics, economy, society and culture, education and human resource development in the education system under this study and presentation. Educators have tried to propose the concept of adaptation under the 21st century and beyond the 22nd century, which has been proposed as a way to adapt and develop learning is 3R x 8C. 3R is Reading (be able to read), (W)Riting (be able to writing), and (A)Rithmetics (be able to calculate), and 8C consisted of Critical Thinking and Problem Solving, Creativity and Innovation, Cross-cultural understanding, Collaboration, Teamwork and Leadership, Communications, Information, and Media Literacy, Computing and ICT Literacy, Career and Learning Skills, and Compassion that focuses on moral, ethics skills, have compassion, and discipline. This approach will be a way of developing the skills and students' potential to support the future of change that will occur during the New Normal and Digital Age.

Keywords: Skills and Learning Potential, New Age Learners, New Normal

บทนำ

การเรียนรู้ยังคงเดิม แต่วิธีการเรียนรู้ จะเปลี่ยนไป หรือต้องเปลี่ยนไปภายใต้กระแสที่เกิดขึ้น เพราะปัจจุบันคนจำนวนมากไม่ได้เหมือนเดิม หรือไม่ได้คงเดิมเสียแล้ว เมื่อไม่ได้คงเดิม สิ่งเหล่านี้จะเปลี่ยนไป และกลายเป็นวิถีใหม่อย่างชัดเจนจนกระทั่งไม่เหมือนเดิม ดังนั้น รูปแบบการเรียนรู้จะต้องเปลี่ยนไปด้วย Generation Z เกิดระหว่างปี พ.ศ.2538 ถึง พ.ศ.2552 มีอายุช่วงวัยระหว่าง 11-25 ปี ส่วนใหญ่จำไม่ได้ว่าช่วงไหนที่ชีวิตไม่มีอินเทอร์เน็ตและมีเทคโนโลยี เช่น สมาร์ทโฟน ไอแพด สมาร์ทบอร์ดและอุปกรณ์อื่น ๆ ที่มีอยู่ในวิถีชีวิตและการศึกษาของผู้เรียนในช่วงวัยนี้ ล่วงมาถึง Generation Alpha เกิดมาตั้งแต่ปี พ.ศ.2553 ผู้ที่เกิดมาช่วงนี้มีอายุน้อยกว่าสมาร์ตโฟน iPad โทรทัศน์ 3 มิติ Instagram และแอปสตรีมเพลงเช่น Spotify นี่เป็นรุ่นแรกที่มีโอกาสเห็นในศตวรรษที่ 22 เป็นจำนวนมาก ดังนั้น ยุคสมัยของการเปลี่ยนผ่านมาจนถึงช่วงสมัยแห่ง Digital หรือ New Normal ล้วนเป็นความจำเป็นอย่างยิ่งต่อการพัฒนาทักษะให้สอดคล้องเพื่อพัฒนาการศึกษา ผู้ศึกษา ให้เป็นผู้มีทักษะและคุณสมบัติตามที่ต้องการและเหมาะสมกับช่วงสมัย ซึ่งมีผู้ตั้งโจทย์เป็นทักษะของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 บ้าง หรือยุคสมัยของผู้เรียนในยุคดิจิทัลบ้าง หรืออาจเป็นคำนิยามอื่น ๆ เป้าหมายเป็นวิธีการในการพัฒนาทักษะและศักยภาพของผู้เรียนหรือมนุษย์เพื่อรองรับอนาคต ดังปรากฏในงานของ Rhona Sharpe, Helen Beetham, Sara de Freitas (2010) *Rethinking Learning for a Digital Age: How Learners are Shaping their Own Experience* ในงานของ Sarah Smitherman Pratt, Linda Radford, Nicholas Ng-A-Fook, Bryan Smith (2018) เรื่อง *Hacking Education in a Digital Age: Teacher Education, Curriculum, and Literacies* ในงานของ John Potter (2012) เรื่อง *Digital Media and Learner Identity:*

The New Curatorship ในงานของ Allan Collins, Richard Halverson (2018) เรื่อง *Rethinking Education in the Age of Technology: The Digital Revolution and Schooling in America* ซึ่งในภาพรวมของงานได้เสนอแนวคิดในเรื่องของประสบการณ์สู่การเรียนรู้ รวมไปถึงแนวทางวิธีการที่จะพัฒนาทักษะ และสมรรถภาพของผู้เรียนเพื่อรองรับอนาคตในยุคสมัยต่อไป โดยใช้เครือข่ายทางสังคมจากผลการวิจัย หรือนำผลการวิจัยมาใช้ในการจัดการหรือออกแบบการเรียนรู้ ภายใต้ปฏิสัมพันธ์เครือข่ายทางสังคมหรือเทคโนโลยี สร้างการเรียนรู้ผ่านระบบออนไลน์ หรือใช้ระบบออนไลน์สร้างการเรียนรู้ที่มีผู้ใช้คำว่า **Net Generation** เป็นการสะท้อนภาพลักษณะยุคสมัยและพัฒนาการของผู้เรียนที่สอดคล้องกับบริบทที่เกิดขึ้นอยู่ในปัจจุบัน

นอกจากนี้ยังมีงานวิจัยที่เสนอให้ผู้เรียนมีความกล้าคิด ซึ่งสัมพันธ์ไปถึงความคิดแบบสร้างสรรค์ (Creative Thinking) และการแสดงภาวะผู้นำ (Leadership) ในการแสดงออกต่อความคิดนั้น รวมทั้งการเชิญให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการประชุมยุทธวิธีและการตัดสินใจ สร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ปรับเปลี่ยนได้ซึ่งเหมาะสมกับการทำงานร่วมกันหลายประเภทและการทำงานเป็นกลุ่มกระตุ้นให้นักเรียนใช้โปรแกรมบริการชุมชน ค้นหาวิธีที่จะเชื่อมโยงนักเรียนกับคนอายุในส่วนอื่น ๆ ของโลก ทบทวนการใช้เทคโนโลยีในห้องเรียน จะทำให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นได้อย่างไร จากแนวทางที่ปรากฏทำให้เห็นว่าสถานการณ์ COVID-19 ที่ผ่านมามีผลเป็นวิถีชีวิตที่เปลี่ยนไปในด้านต่าง ๆ รวมทั้งการเรียนการสอน การจัดการศึกษาและการเรียนรู้ ดังนั้น กรอบของการเขียนบทความคือ “การเรียนรู้ยังเหมือนเดิม แต่เพิ่มวิธีการและช่องทางที่เปลี่ยนไป” ได้สำรวจงานวิจัยของนักวิชาการชาวไทย มีงานวิจัยที่ศึกษาจากนักวิชาการหลาย ๆ ท่าน เช่น พระศักดิ์ดา อคคฺปญฺญ และคณะ (2563) จริยา พิชัยคำ (2559) วัชรระ จตุพร (2561) นันทพร รอดผล และเอกชัย ภูมิมะรินทร์ (2559) นันทิพร ฉัตรแก้ว และคณะ (2562) มานะ สิ้นธุฆษาพันธ์ (2562) และสุกัญญา แซ่มซ้อย (2561) ที่ตระหนักและให้ความสำคัญกับการออกแบบการเรียนรู้ หรือแนวทาง วิธีการในการจัดการศึกษาเพื่อรองรับอนาคต ดังนั้น จากแนวคิดของนักวิชาการ นักการศึกษา จึงเป็นสิ่งจำเป็นและเป็นสิ่งที่จะช่วยในการออกแบบการเรียนรู้ จัดการเรียนรู้ และพัฒนาการเรียนรู้ในรูปแบบใหม่ นอกเหนือจากที่มีเพื่อรองรับอนาคต และรองรับการเรียนรู้ภายใต้วิถีเดิมที่เปลี่ยนไป New Normal ซึ่งในการเขียนบทความนี้จะได้นำเสนอแนวทางเพื่อรองรับการพัฒนาทักษะและการพัฒนาผู้เรียนเพื่อรองรับอนาคตภายใต้วิถีอย่างใหม่ และรองรับอนาคตที่จะพึงเกิดขึ้นในอนาคตเป็นลำดับต่อไป

แนวโน้มการเรียนรู้ในวิถีแบบเดิมแต่เพิ่มช่องทางในการเรียนรู้ที่ต้องเปลี่ยนไป

ในยุคสมัยของการเปลี่ยนผ่านโลกพัฒนาไปสู่ยุคของการเปลี่ยนผ่าน ที่เรียกว่ายุคใหม่ ยุคดิจิทัล (Digital Age) หรือยุคของการเปลี่ยนผ่าน New Normal วิถีใหม่ในเป้าหมายเดิม ซึ่งการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมการพัฒนานคนให้มีการศึกษาหรือพัฒนาให้มีศักยภาพสอดคล้องกับเป้าหมายปลายทาง แต่วิธีการในการจัดการศึกษา ส่งเสริมให้เกิดการศึกษา หรือออกแบบการเรียนรู้ได้เปลี่ยนไปสอดคล้องกับช่วงเวลาและแนวทางที่เหมาะสมสอดคล้องกับปรากฏการณ์ใหม่ มีผลให้ต้องมีการจัดการเรียนรู้หรือจะพึงจัดการเรียนรู้ในอนาคตอย่างไร ? ทั้งในส่วนของผู้เรียน ผู้จัดการเรียนการสอน และออกแบบให้เกิดการเรียนรู้จะต้องตระหนักและให้ความสำคัญกับการเรียนการสอนให้เกิดขึ้นได้ **แนวโน้มการจัดการศึกษาในอนาคต** จะต้องเป็นการจัดการศึกษาที่มีเป้าหมายเพื่อการจัดการในองค์รวม และก่อให้เกิดการขับเคลื่อน ซึ่งจำแนกได้ดังนี้

ก. การจัดการศึกษาต้องเป็นระบบเปิดมากขึ้นและส่งเสริมการศึกษาตลอดชีวิต การเรียนรู้ที่ไม่ได้จำกัดด้วยช่วงวัย การจัดการเรียนรู้ไม่ได้อยู่บนเงื่อนไขของห้องเรียน ชั้นเรียน แบบเรียน แต่จะต้องเป็นการเรียนรู้ที่มีเป้าหมายเพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างต่อเนื่องที่เป็นการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่เป็นทักษะแนวทางในการดำเนินชีวิตด้วยกัน วิชัย วงษ์ใหญ่และมารุต พัฒนาผล (2563) ได้นำเสนอเรื่อง “New Normal ทางการเรียนรู้” ที่ผู้ศึกษาเสนอว่า “เป็นความปรกติใหม่ที่ผู้เรียน มีช่องทางและพื้นที่ของการเรียนรู้ที่หลากหลายมากขึ้น ใช้ศักยภาพในการเรียนรู้ของตนเองได้มากขึ้นภายใต้การมีวินัยในตนเอง ทำให้ผู้สอนต้องเรียนรู้และปรับตัวให้สอดคล้องกับความเป็น New Normal ในหลายๆ ด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการน้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการจัดการเรียนรู้อย่างจริงจัง เพื่อการพัฒนาผู้เรียนอย่างยั่งยืน” ซึ่งเป็นแนวคิดใน 2 ประเด็นคือการเรียนรู้ตลอดชีวิต และการใช้ชีวิตอย่างสมดุล ซึ่งผู้ศึกษาใช้คำอธิบายในเรื่องประเด็นของการสร้างสมดุลผ่านเศรษฐกิจ ซึ่งหมายถึงเศรษฐกิจพอเพียงอันเป็นปรัชญานำของการใช้ชีวิตที่ต้องอาศัยการเรียนรู้ด้วย ดังปรากฏในงานวิจัยเรื่อง ความเสมอภาคและโอกาสการเรียนรู้ตลอดชีวิต สู่การสร้างคุณภาพชีวิต (สมจิต แคนสีแก้ว และคณะ, 2559) และในงานเรื่อง แนวทางการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับผู้สูงอายุ (สมบูรณ์ ศิริสรธรศิริ, 2559) เป็นต้น

ข. การจัดการศึกษาต้องเน้นการศึกษาเป็นรายบุคคล (Individual Instruction) แนวคิดในเรื่องการจัดการศึกษาตามอัธยาศัย การจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับพัฒนาการของผู้เรียน ในงานของ วิชัย วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒนาผล (2563) ในศึกษาเรื่อง “การออกแบบการเรียนรู้ ใน New Normal” ที่เสนอเป็นแนวคิดจากการศึกษาว่า “การออกแบบการเรียนรู้ใน New Normal มีจุดเน้นอยู่ที่การทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เชิงลึก คือ รู้จริง รู้ชัด นำไปประยุกต์ใช้ และสร้างสรรค์นวัตกรรมได้” หรือข้อมูลของผู้ค้นคว้าท่านเดียวกันนี้ได้เสนอเป็นแนวคิดว่า “การเรียนรู้เชิงลึก (รู้จริง รู้ชัด) (Deep learning) จะไม่เกิดขึ้น หากพื้นที่ทั้งหมด ยังเป็นของผู้สอน การสอนออนไลน์ ไม่ใช่ New Normal “คุณภาพของการเรียนรู้ คือ New normal” ดังนั้น การเรียนรู้จะพึงเกิดขึ้นได้ต้องมีการออกแบบการเรียนรู้ที่ใช้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ผู้เรียนเป็นผู้มีส่วนต่อการเรียนรู้ การไปสู่เป้าหมายของการเรียนรู้จึงจะเกิดขึ้น ดังปรากฏในงานวิจัยเรื่อง การจัดการเรียนการสอนที่เน้นความแตกต่างระหว่างบุคคล (อติยศ สรรคบุรานุรักษ์ และศศิณัฐ สรรคบุรานุรักษ์, 2557-2558) หรือในงานวิจัยเรื่อง “แนวทางการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยสำหรับประเทศไทย” (ชนกนารถ บุญวิวัฒนะกุล, 2559) หรือในเรื่อง “รูปแบบองค์การบริหารการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในทศวรรษหน้า (พ.ศ. 2553-2562)” (ประสิทธิ์ บุญทรง, 2011) เป็นต้น

ค. การจัดการศึกษาต้องเน้นเทคโนโลยีทางการศึกษา เป็นการส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเอง ในงานของ วิชัย วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒนาผล (2563) ได้เสนอแนวคิดในงานเรื่อง “การประเมินการเรียนรู้ ใน New Normal” ที่เสนอว่า “ผู้สอนเปิดโอกาสให้ผู้เรียนประเมินตนเอง ในลักษณะของการประเมินเชิงรุก (Active Assessment) แทนที่การประเมินเชิงรับ (Passive Assessment) ที่ต้องรอให้ผู้สอนประเมิน... ทำให้เสียโอกาสการเรียนรู้” ดังนั้น ในความหมายนี้การจัดการศึกษาเมื่อเทียบเคียงกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจะต้องทำให้เทคโนโลยี เป็นส่วนหนึ่งของการเรียนรู้ และใช้การเรียนรู้เหล่านั้นเป็นฐานในการประเมินผลงาน และศักยภาพของผู้เรียนเอง ซึ่งจะทำให้เกิดการพัฒนาเชิงเปรียบเทียบ และเทียบเคียงกับผลงานของท่านอื่น ๆ ได้ด้วยเช่นกันดังปรากฏในงานวิจัยเรื่อง “ยุทธศาสตร์โรงเรียนประชารัฐกับการบริหารการศึกษาในยุคดิจิทัล” (นันทิพร ฉัตรแก้ว และคณะ, 2562) หรือในงานเรื่อง “การจัดกระบวนการเรียนรู้แบบสะเต็ม

ศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรมสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา” (พร้อมภาค บึงบัว, 2563) เป็นต้น

ง. การจัดการศึกษาต้องเน้นคุณธรรมและจริยธรรม หมายถึง การจัดการศึกษาต้องให้ความสำคัญกับการส่งเสริมคุณธรรมที่จะเป็นฐานในการส่งต่อเป็นการพัฒนาคุณธรรมในด้านต่าง ๆ เริ่มตั้งแต่การมีวินัยในตนเอง วินัยทางสังคม และความรับผิดชอบต่อส่วนรวม เช่น ในประเทศไทยได้มีการรณรงค์ค่านิยม 8 ประการ เช่น ขยัน ประหยัด ซื่อสัตย์ มีวินัย สุภาพ สะอาด สามัคคี มีน้ำใจ และเห็นคุณค่าในเพื่อนมนุษย์ และผู้ที่มีความเดือดร้อน มีความเอื้ออาทรเอาใจใส่ อาสาช่วยเหลือสังคมด้วยแรงกายและสติปัญญา ลงมือปฏิบัติการเพื่อบรรเทาปัญหา หรือร่วมสร้างสรรค์สิ่งที่ดีงามให้เกิดขึ้นในชุมชน อาสาช่วยเหลือสังคมด้วยแรงกายและสติปัญญา ลงมือปฏิบัติการเพื่อบรรเทาปัญหา หรือร่วมสร้างสรรค์สิ่งที่ดีงามให้เกิดขึ้นในชุมชน ที่ยกมาเป็นจริยธรรมคุณธรรมที่รณรงค์ให้เกิดขึ้น ดังนั้น เกณฑ์ทางสังคมของการจัดการศึกษาสิ่งที่จะต้องตระหนักให้ความสำคัญคือความมีวินัยทางสังคม ความรับผิดชอบต่อส่วนรวม อันเนื่องด้วยจริยธรรมทางศาสนา จริยธรรมทางสังคม และความรับผิดชอบต่อส่วนรวมด้วย ดังนั้น การจัดการศึกษาจึงต้องเน้นจริยธรรมและคุณธรรมทั้งผู้จัดการเรียนการสอนและผู้เรียนด้วย ดังปรากฏในงานวิจัยเรื่อง “การศึกษาแนวคิดเชิงคุณธรรม จริยธรรมจากบุคคลสำคัญ เพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติตนของนักศึกษาวิชาคุณธรรม จริยธรรมกับการพัฒนาคุณภาพชีวิต” (วิสิษฐ คัดคำส่วน, 2562) หรือในงานเรื่อง “คุณธรรมจริยธรรมของผู้บริหารการศึกษา” (พระมหาสมบุญ สุทธิโม, 2557) เป็นต้น

จ. การจัดการศึกษาต้องส่งเสริมนันทนาการและพักผ่อนหย่อนใจ ในความหมายนี้เกิดขึ้นภายใต้แนวคิดการเรียนรู้ที่ต้องให้ความสำคัญกับวิธีการแสวงหาความรู้ ภายใต้แนวคิด “เรียน” และ “เล่น” ที่จะเป็นการสร้างความสุขจากการเรียน ทำให้เกิดทักษะในการใช้ชีวิตที่นอกเหนือจากการเรียน เรียนแล้วมีความสุข หรือเรียนแล้วสนุก จึงเป็นที่มาของการออกแบบการเรียนการสอนที่เป็นกิจกรรม เป็นการเล่นนันทนาการ หรือการสร้างกิจกรรมนันทนาการเพื่อให้เกิดการผ่อนคลายเสริมการเรียนรู้ไปในคราวเดียวกันไปด้วย ดังนั้น การจัดกิจกรรมนันทนาการอย่างเหมาะสม สามารถใช้เป็นเครื่องมือหนึ่งในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของบุคคลและสังคมได้ ซึ่งจะมีคุณค่าต่อบุคคล ครอบครัว หมู่คณะ ชุมชน ประเทศชาติ และนานาชาติ สันทนาการและการพักผ่อนหย่อนใจ ยังมีประโยชน์มากมายในการพัฒนาและส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้เรียน ไม่ว่าจะเป็นการพัฒนาความคิด และสติปัญญา การพักผ่อนหย่อนใจ การช่วยให้เกิดความสุขและความพึงพอใจ ใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ การสร้างเสริมมนุษยสัมพันธ์ระหว่างบุคคล การสร้างความรู้สึกรักให้เกิดการยอมรับตนเองและผู้อื่น การพัฒนาบุคคลในการทำงานร่วมกับผู้อื่น การส่งเสริมให้ประชาชนเป็นพลเมืองที่ดี ช่วยแก้ปัญหา สุขภาพจิต ช่วยลดปัญหาอาชญากรรมและพฤติกรรมไม่เหมาะสม การสร้างความรักใคร่ปรองดอง สร้างความอบอุ่น ความเข้าใจอันดีแก่สมาชิกในครอบครัว สังคม และประเทศชาติ ได้ ดังปรากฏในงานวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบกิจกรรมนันทนาการแบบมีส่วนร่วมกับชุมชนโดยใช้พิพิธภัณฑ์และแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ (คณิต เขียววิชัย และวรรณภา แสงวัฒนะกุล, 2558) เป็นต้น

ดังนั้น จากภาพรวมอันเป็นแนวโน้ม หรือความคาดหวัง หรือทิศทางที่จะพึงเป็นของการจัดการศึกษา จึงเป็นการจัดการศึกษาที่มีเป้าหมายเพื่อให้ผู้เรียน หรือประชาชนในองค์กรรวมได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึง เรียนแล้วมีความสุข และเรียนรู้อย่างต่อเนื่องที่ไม่จำกัดด้วยวัย อายุ และสถานที่เรียน และในเวลาเดียวกันการจัดการศึกษาในอนาคตจะต้องให้ความสำคัญกับปัจเจกบุคคลในการเรียนรู้อย่างเหมาะสมโดยไม่จำกัด รวมทั้งการเรียนรู้นั้นต้องเป็นการเรียนรู้ที่เป็นความสุข เป็นการพักผ่อน เป็นนันทนาการและ

ทำให้เกิดความสุขโดยมีเป้าหมายเป็นคุณภาพชีวิต และที่สำคัญเมื่อเรียนรู้แล้วจะต้องมีคุณภาพและจริยธรรมคุณธรรมกลางเพื่อการดำเนินชีวิตร่วมกันของสมาชิกในสังคม ที่หมายถึงจริยธรรมทางศาสนา และจริยธรรมทางสังคม และรวมไปถึงจริยธรรมสากลอันเป็นค่ากลางในการอยู่ร่วมกันในสังคมได้

การพัฒนาทักษะและศักยภาพการเรียนรู้ของผู้เรียนยุคใหม่

การพัฒนาทักษะของผู้เรียนในอนาคต อาจมีหลายแนวคิด ทั้งในส่วนของกรอบการปรับกระบวนการทัศน์ให้มองวิถีทั้งหมดเป็นการเรียนรู้ (Turn Mindset for Learning) ภายใต้แนวคิดเรียนรู้ตลอดเวลาหรือเรียนรู้ตลอดชีวิต ดังนั้น กระบวนการคิด คือ เรียนรู้ตลอดชีวิต จึงเป็นความสำคัญและเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับชีวิตของเจ้าของกับการเรียนรู้ เรียนรู้เชิงสร้างสรรค์เพื่อการพัฒนา (Creative Learning) แนวคิดเรื่องการเรียนรู้ เริ่มตั้งแต่การเรียนรู้จะต้องเป็นการเรียนรู้ที่สร้างสรรค์ เป็นประโยชน์สำหรับผู้เรียน และก่อให้เกิดแรงจูงใจภายใต้การพัฒนา ดังนั้น กระบวนการคิด หรือการส่งเสริมการคิดจึงจำเป็นทั้งการคิดเชิงระบบ การคิดอย่างสร้างสรรค์ เป็นต้น (ยุดา รักไทย, 2545; ลักขณา สรวิวัฒน์, 2549; วัชรวิภา เลาเรียนดี, 2555) เรียนรู้และพัฒนาการตนเองภายใต้เทคโนโลยี หมายถึง เรียนรู้และพัฒนาตนเองด้วยเทคโนโลยี การส่งเสริมให้บัณฑิตมีความคิดสร้างสรรค์ มีการสร้างนวัตกรรม (Innovation) และนำไปสร้างสิ่งประดิษฐ์กรรม (Invention) (พระพรหมบัณฑิต, 2560) การเรียนรู้แบบภาพกว้างและเชื่อมต่อ อันหมายถึง การเรียนรู้ในมิติที่กว้าง และสร้างสรรค์ ทำให้เกิดนวัตกรรมการเรียนรู้ในภาพกว้าง ที่หมายถึงกว้างขึ้นและเกาะเกี่ยว ซึ่งในกรอบการนำเสนอในประเด็นนี้จะต่อยอดแนวคิดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 หรือในช่วงสมัยปัจจุบันที่สะท้อนว่าผู้เรียน หรือการออกแบบการเรียนรู้จะต้องมีการเรียนรู้ในแบบ 3R x 8C มาเป็นกรอบในการส่งเสริมและพัฒนาทักษะการเรียนรู้ซึ่งจำแนกได้ดังนี้

1. ทักษะการอ่าน Reading (อ่านออก) การอ่านเป็นการอ่านเพื่อการเรียนรู้ เป็นการอ่านที่มีเป้าหมายเพื่อการพัฒนาตนเอง เป็นความสำคัญตามหลักของการพัฒนา โดยมีหลักที่เนื่องจากการอ่าน 3 ประการอันประกอบด้วย (1) การอ่านเพื่อพัฒนาตัวเองด้านความรู้ เพราะในแต่ละการอ่าน จะมีเป้าหมายเพื่อการพัฒนาตนเองเป็นสำคัญ อ่านโดยให้เห็นความสำคัญของความรู้ การได้มาซึ่งความรู้ ใช้การอ่านเพื่อแสวงหาความรู้พัฒนาความรู้ในด้านต่าง ๆ ผ่านความรู้ที่ได้รับ (2) การอ่านเพื่อพัฒนาตนเองด้านอารมณ์ การอ่านชนิดนี้ หมายถึง การเปลี่ยนแปลงหรือปรับปรุงความรู้สึกที่หยาบกระด้างให้กลายเป็นละเอียด ประณีต สุขุม สามารถควบคุมอารมณ์รุนแรงที่มากกระทบไม่ว่าจะเป็นทางดีหรือร้ายให้อยู่ในอำนาจของตนได้ ก็คือการอ่านเพื่อจรรโลงจิตใจของตนนั่นเอง และ (3) การอ่านเพื่อพัฒนาตนเองด้านคุณธรรม เป็นการอ่านหนังสือที่อธิบาย ชี้แจง พรรณนา ให้เราเข้าใจศีลธรรมกว้างยิ่งขึ้นคือการที่เราจะปฏิบัติธรรมได้ถูกต้องนั้น เราต้องทราบก่อนว่าธรรมนั้น ๆ เป็นอย่างไร ปฏิบัติอย่างไร เกิดคุณอย่างไร หนังสือเหล่านี้ไม่ใช่ตำราศีลธรรม แต่เป็นหนังสือชี้แจงชักนำให้เราเข้าใจศีลธรรม กว้างขวางยิ่งขึ้น เช่น งานเขียนเกี่ยวกับธรรมะ ศิลปะ คตินิยาย สุภาพคดี เป็นต้น

2. ทักษะการเขียน (W)Riting (เขียนได้) การเขียนเป็นระบบการสื่อสาร ความรู้ ความคิด และความเข้าใจบนฐานของข้อมูล และข้อเท็จจริง ดังนั้น การเขียนจึงเป็นบันทึกถ่ายทอดด้วยภาษาเพื่อแสดงออกซึ่งความรู้ ความคิด ความรู้สึก และอารมณ์โดยใช้ตัวหนังสือ และเครื่องหมายต่าง ๆ เป็นสื่อ ดังนั้น การเขียนจึงเป็นทักษะการใช้ภาษาแทนคำพูด การพูด ซึ่งเป็นวิธีการหนึ่งที่สามารถสื่อความหมายให้ เป็นหลักฐานปรากฏได้นานกว่าการพูด การเขียนที่เป็นเรื่องราวเพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจตรงตามความมุ่งหมายของผู้เขียนนั้น จะประสบความสำเร็จมากน้อยเพียงใด ส่วนสำคัญขึ้นอยู่กับว่าผู้เขียนมีทักษะในการใช้ภาษา

เขียนได้ดีเพียงใด ทักษะการใช้ภาษาเขียน ต้องอาศัยพื้นฐานความรู้จากการฟัง การพูด และการอ่าน เพราะจากพื้นฐานดังกล่าว จะทำให้มีความรู้ มีข้อมูล และมีประสบการณ์เพียงพอที่จะให้เกิดความคิด ความสามารถในการเรียบเรียงและถ่ายทอดความคิดออกมา สื่อสารกับผู้อ่านได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น ทักษะการเขียนจึงเป็นสิ่งที่ผู้เรียนในยุคสมัยปัจจุบันจะต้องพัฒนาตัวเองเพื่อให้เป็นคุณสมบัติอย่างหนึ่ง ในการพัฒนาตัวเอง

3. (A)Rithematics (คิดเลขเป็น) หมายถึง การพัฒนาทักษะ เชิงนามธรรม ซึ่งการคิดเลข เป็นหรือคิดในแบบคณิตศาสตร์จึงเป็นการสร้างจินตนาการให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน เช่น $A+5 = 7$ แล้ว $A=?$ ซึ่งการคิดเลขจึงเป็นการสร้างจินตนาการภายใต้การเรียนรู้อีกแบบหนึ่ง ซึ่งในทักษะส่วนนี้ยังหนึ่งอาจดูเป็น การยาก แต่อีกนัยหนึ่ง ไม่ได้เป็นเรื่องยากเกินไปที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดทักษะในส่วนนี้กับการเรียน ดังปรากฏ แนวโน้มทางในการสร้างแบบการเรียนผ่านทักษะดังกล่าว เช่น จินตคณิต คณิตคิดเร็ว เป็นต้น

4. ทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และทักษะในการแก้ปัญหา (Critical Thinking and Problem Solving) การคิดอย่างมีวิจารณญาณ (Critical Thinking) หมายถึง กระบวนการคิดที่ใช้ เหตุใช้ผลพิจารณาไตร่ตรองอย่างรอบคอบ โดยการศึกษาค้นคว้า หลักฐาน แยกแยะข้อมูลว่าข้อมูลใดคือ ข้อเท็จจริง ข้อมูลใดคือความคิดเห็น ตลอดจนพิจารณาความน่าเชื่อถือของข้อมูล แล้วตั้งสมมติฐานเพื่อหา สาเหตุของปัญหา และสามารถหาแนวทางแก้ไขปัญหานั้น ๆ ได้ การฝึกคิดอย่างมีวิจารณญาณอยู่เสมอ จะ ทำให้ผู้เรียนรู้จักใช้เหตุผลพิจารณาไตร่ตรองอย่างรอบคอบ ย่อมทำให้เป็นคนใจกว้าง ยอมรับความคิดเห็น ที่แตกต่างไปจากตนได้ นอกจากนี้ยังรู้จักการหาแนวทางแก้ปัญหาด้วยการค้นหาความรู้ ทำให้เป็นคนมีความรู้อย่างกว้างขวาง ซึ่งคุณสมบัติเหล่านี้นักเรียนสามารถนำกระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณไปใช้ใน ชีวิตประจำวันได้

5. ทักษะด้านการสร้างสรรค์ และนวัตกรรม (Creativity and Innovation) ทักษะการ สร้างสรรค์และนวัตกรรมเป็นทักษะหนึ่งในทักษะของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 (21st Century Skills) ที่ ผู้เรียนจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาเพื่อให้สามารถประกอบอาชีพและดำรงชีวิตได้อย่างมีคุณภาพ จัดเป็น ทักษะเชิงประยุกต์ (Apply Skills) ทักษะการสร้างสรรค์และนวัตกรรมมีความคิดสร้างสรรค์ (Creative Thinking) เป็นพื้นฐานที่สำคัญ ซึ่งความคิดสร้างสรรค์ คือ ความสามารถในการคิดริเริ่มเพื่อการแก้ปัญหา หรือพัฒนาสิ่งใหม่ขึ้น โดยใช้วิธีการคิดที่หลากหลาย นวัตกรรม คือ สิ่งที่ทำขึ้นใหม่หรือพัฒนาขึ้นซึ่งอาจอยู่ ในรูปแบบของความคิด วิธีการ การกระทำ หรือสิ่งประดิษฐ์ต่างๆ โดยสิ่งนั้นอาจเป็นสิ่งใหม่ทั้งหมดหรือใหม่ เพียงบางส่วนและอาจใหม่ในบริบทใดบริบทหนึ่งหรือในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่งทักษะการสร้างสรรค์และ นวัตกรรมมีองค์ประกอบหลัก 3 ประการ ได้แก่ 1) การคิดอย่างสร้างสรรค์ 2) การทำงานร่วมกับบุคคลอื่น อย่างสร้างสรรค์ และ 3) การสร้างนวัตกรรมให้เกิดผลสำเร็จ

6. ทักษะด้านความเข้าใจความต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวนทัศน์ (Cross-cultural Understanding) ภายใต้สถานการณ์ใหม่ และการเรียนรู้ที่แตกต่าง Cross-Cultural understanding นับเป็นความจำเป็นและมีความสำคัญ ซึ่งหมายถึง ทักษะความเข้าใจในความแตกต่างของวัฒนธรรมและ กระบวนการคิดข้ามวัฒนธรรม ในกลุ่มคนในหลากหลายชาติพันธุ์ เข้าใจความแตกต่างทางกระบวน ทัศน์ เห็นคุณค่าในการอยู่ร่วมกัน ยอมรับวัฒนธรรมประเพณีที่ต่างของแต่ละสังคม ซึ่งจะช่วยให้เชื่อมโยง บูรณาการกับทักษะอื่น ๆ ได้อย่างลงตัว ซึ่งแนวคิดเหล่านี้ศึกษาเพิ่มเติมได้จากงานวิจัยของผู้เขียนและคณะ เช่น “Education Management for Unity and Peace in ASEAN Community from Research into Practice การจัดการศึกษาเพื่อความเป็นเอกภาพและสันติภาพในประชาคมอาเซียน: จากการศึกษาวิจัยสู่

การปฏิบัติ” (พระเทพพรเมธี และลำพอง กลมกุล, 2562) วิจัยเรื่อง “รูปแบบการจัดการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมอาเซียนในกลุ่มประเทศ CLMV สำหรับนิสิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย An Instructional Model of ASEAN Cross Culture in CLMV Countries for Students in Mahachulalongkornrajavidyalaya University” (พระเทพพรเมธี และคณะ, 2562) หรืองานวิจัยเรื่อง “รูปแบบการจัดการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมไทย-เมียนมาร์ของสถาบันอุดมศึกษาในสังคมไทย An Instructional Model of Thai – Myanmar Cross Culture of Higher Education Institutes in Thai Society” (พิเชฐ ทังโต และลำพอง กลมกุล, 2563) เป็นต้น

7. ทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีม และภาวะผู้นำ (Collaboration, Teamwork and Leadership) โดยพื้นฐานแล้วบุคคลจะมองว่าตนเองเป็นสมาชิกที่ปรากฏตัวอยู่ในกลุ่มในสถานที่แห่งหนึ่งและมีความเชื่อมโยงรู้จักกัน ความสัมพันธ์อาจทำให้เกิดการพึ่งพาหรือไม่ได้ การพึ่งพาของบุคคลอยู่ในระบบสังคม เช่น ในชุมชน หรือในองค์กรจึงเกิดการสร้างกลุ่มขึ้น และเมื่อมีการพึ่งพากัน จุดมุ่งหมายก็คือต้องการให้งานของตนประสบความสำเร็จตามความต้องการของตน การปฏิบัติต่อกันมีผลกระทบซึ่งกันและกันโดยตรงในสถานภาพของแต่ละบุคคลในกลุ่ม เช่น เป็นลูกค้า เป็นผู้ให้บริการ หรือเป็นเพื่อนร่วมองค์การ เป็นต้น ส่วนการรวมตัวกันที่เรียกว่า ทีม มีความลึกซึ้งกว่าการรวมตัวกันเป็นกลุ่ม ถ้าบุคคลในองค์การรวมตัวกันแต่ทำงานในบริบทของกลุ่มย่อมก่อให้เกิดผลกระทบที่ทำให้การนำนโยบายสู่การปฏิบัติและการยึดเกาะกันเพื่อให้งานสำเร็จเป็นไปในทิศทางเดียวกันมีความยากลำบาก การมีข้อผูกมัดร่วมกันทำให้กลายเป็นพลังในการทำงานแบบร่วมมือกัน ไม่ใช่การทำงานแบบต่างคนต่างทำเพื่อประโยชน์ของตนเท่านั้น แต่เป็นการร่วมแรงร่วมใจกันทำในงานที่คนเดียวทำไม่ได้หรือบรรลุความสำเร็จได้ยาก ผลงานของทีมจึงให้คุณค่ามากกว่าผลรวมของงานที่ทุกคนทำแล้วนำมาบวกรวมกัน (Worth more than sum of its parts) เพราะความร่วมมือร่วมใจกันจึงทำงานด้วยความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน (A team is a group of people who function as a unit) ในเรื่องของการทำงาน ทีมงานในบางองค์การอาจใช้คำว่า “คณะทำงาน” แทน ตัวอย่างของการทำงานเป็นทีมที่ชัดเจน ได้แก่ การเล่นเกม เช่น ทีมฟุตบอล ทีมบาสเกตบอล ทีมเชียร์ริตเตอร์ เป็นต้น ดังนั้น สิ่งที่ทำให้ทีมแตกต่างจากกลุ่ม คือ ความสามารถที่จะนำงานไปสู่ความสำเร็จได้มากกว่าโดยการนำความรู้และทักษะมาบูรณาการเข้าด้วยกัน

การเป็นผู้นำและผู้ตามมีความหมายที่ชัดเจนตามคำที่นำมาใช้ ผู้นำ คือ ผู้ที่นำพาให้กิจกรรมต่าง ๆ เกิดขึ้น โดยมีผู้ตามเป็นผู้ร่วมมือเพื่อให้กิจกรรมนั้นบรรลุเป้าหมาย โดยปกติแล้ว ภาวะของการเป็นผู้นำและผู้ตามจะเกิดขึ้นจากการรวมกลุ่มของบุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปที่แสดงตนซึ่งกันและกันว่าจะมีกิจกรรมทางสังคมร่วมกัน เช่น เล่นและพูดคุยกันในสาระและเรื่องราวต่าง ๆ พร้อมทั้งส่งสัญญาณต่อกันว่ามีความปรารถนาที่จะติดต่อสัมพันธ์กันต่อไป การพบปะที่เพิ่มขึ้นในแต่ละครั้ง และในแต่ละสถานการณ์จะสร้างความผูกพันกันเพิ่มมากขึ้นตามลำดับถ้าไม่มีสิ่งใดเข้ามาขัดขวาง เช่น การไม่สามารถจัดการให้เกิดความคิดที่สอดคล้องกัน หรือการเกิดความรู้สึกด้อยในสถานภาพของตน ตลอดจนความรู้สึกว่าไม่ได้รับผลประโยชน์ที่พึงได้ตามความต้องการ ความสัมพันธ์นี้จะดำเนินไปเรื่อย ๆ

การแสดงภาวะผู้นำและผู้ตามจะยังคงไม่ชัดเจนนัก ถ้ากลุ่มมีสมาชิกน้อยเพียง 2-3 คน เนื่องจากสถานภาพของกลุ่มจะมีลักษณะเป็นแบบง่าย ๆ อย่างไม่เป็นทางการ แต่เมื่อใดก็ตามที่จำนวนสมาชิกของกลุ่มเพิ่มมากขึ้น สมาชิกของกลุ่มก็จะเริ่มรู้สึกถึงความไม่เป็นระเบียบและความสับสนที่เกิดจากความไม่เข้าใจกันกับสมาชิกทุกคน การที่ต้องแบ่งปันผลประโยชน์ให้แก่กันอย่างเป็นธรรมเริ่มมีความยาก และซับซ้อนขึ้น แม้ว่ากลุ่มจะไม่แสดงออกมาว่าต้องการการบริหารและการจัดการ แต่สมาชิกทุกคนย่อมมี

ความรู้สึกรู้สึกดีและต้องให้มีผู้เข้ามาจัดการด้านบริหารให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวขึ้น กลุ่มก็จะเริ่มมองหาบุคคลที่สามารถเป็นศูนย์กลางที่ประสานความเข้าใจและให้ความเสมอภาคแต่สมาชิกโดยรวมได้โดยให้มีบทบาทในการจัดการบริหารและนำความเข้าใจมาสู่สมาชิกให้ได้ปฏิบัติกันให้เป็นไปในแนวทางเดียวกัน บทบาทที่เกิดขึ้นจึงเป็นภาระงานที่เป็นบทบาทที่กลุ่มสร้างขึ้นเอง เรียกว่า ผู้นำและผู้ตาม โดยกลุ่มอาจมีการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งหัวหน้าอย่างเป็นทางการ หรืออาจได้รับการยอมรับโดยนัยว่าเป็นผู้นำก็ได้ ซึ่งเป็นปฏิสัมพันธ์ของการพัฒนาคนอย่างมีเป้าหมายโดยเน้นไปตามทิศทางที่พึงประสงค์ในเรื่องผู้นำ และภาวะผู้นำได้ด้วยเช่นกัน (อัจฉริยา นันทศิริพล, สิ้นชัย เล็กวานิชกุล, 2562; สุภาวดี ลาภเจริญ, 2563)

8. ทักษะด้านการสื่อสารสารสนเทศ และรู้เท่าทันสื่อ (Communications, Information, and Media Literacy) หมายถึง การพัฒนาทักษะในการเข้าถึงและการประเมินสารสนเทศ (Access and Evaluate Information) โดยผู้เรียนหรือผู้ศึกษาต้อง (1) เข้าถึงสารสนเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ (ด้านเวลา) และเกิดประสิทธิผล (แหล่งข้อมูลสารสนเทศ) และ (2) สามารถประเมินสารสนเทศได้อย่างมีวิจารณญาณตามสมรรถนะที่เกิดขึ้น รวมไปถึงมีความสามารถในการใช้และการจัดการสารสนเทศ (Use and Manage Information) โดย (1) ผู้เรียนต้องเพิ่มประสิทธิภาพการใช้สารสนเทศอย่างสร้างสรรค์และตรงกับประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้น (2) ผู้สอนจัดการกับสารสนเทศได้อย่างต่อเนื่อง จากแหล่งข้อมูลที่มีอยู่มากมายหลากหลาย และ (3) มีความรู้พื้นฐานที่จะประยุกต์ใช้สารสนเทศตามกรอบแห่งคุณธรรมจริยธรรมที่มีปัจจัยเสริมอยู่รอบด้าน นอกจากนี้ จะต้องมีการเรียนรู้เท่าทันสื่อ (Media Literacy) ซึ่งมีแนวทางคือ (1) ความสามารถในการวิเคราะห์สื่อ (Analyze Media) โดย (ก) เข้าใจวิธีการใช้และการผลิตสื่อเพื่อให้ตรงกับเป้าประสงค์ที่กำหนด (ข) สามารถใช้สื่อเพื่อตอบสนองต่อความแตกต่างของปัจเจกชน รู้คุณค่าและสร้างจุดเน้น รู้ถึงอิทธิพลของสื่อที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้บริโภคสื่อ และ (ค) มีความรู้พื้นฐานที่จะประยุกต์ใช้สื่อได้ตามกรอบแห่งคุณธรรมจริยธรรมที่มีปัจจัยเสริมอยู่รอบด้าน (2) ความสามารถในการผลิตสื่อสร้างสรรค์ (Create Media Products) โดย (ก) มีความรู้ความเข้าใจต่อการใช้สื่ออย่างสร้างสรรค์และเหมาะสมตามคุณลักษณะเฉพาะของตัวสื่อประเภทนั้นๆ และ (ข) มีความรู้ความเข้าใจต่อการใช้สื่อได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสนองต่อความแตกต่างในเชิงวัฒนธรรมอย่างรอบด้าน ดังนั้นแนวคิดเหล่านี้สำคัญและมีความจำเป็น ดังปรากฏในงานวิจัย เรื่อง “ยุทธศาสตร์โรงเรียนประชาธิปไตยกับการบริหารการศึกษาในยุคดิจิทัล” (นันทิพร ฉัตรแก้ว และคณะ, 2562) ที่เสนอว่า “เพื่อยกระดับมาตรฐานการศึกษา ขึ้นพื้นฐาน พัฒนาผู้สอน ผู้บริหาร รวมถึงสร้างแรงจูงใจให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียน รวมถึงการบริหารการศึกษาในยุคดิจิทัล” หรือในงานวิจัยเรื่อง “ห้องสมุดโรงเรียนกับพื้นที่สร้างสรรค์: แหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะผู้เรียนในศตวรรษที่ 21” (นิโลบล วิมลสิทธิชัย, 2562) ที่เสนอว่า “แหล่งการเรียนรู้มีความสำคัญและจำเป็นเพื่อส่งเสริมการอ่าน และเทคโนโลยีการศึกษามีบทบาทสำคัญในการปฏิรูปและพัฒนาการปรับโครงสร้างของประเทศไทยให้ก้าวเข้าสู่ยุค Thailand 4.0...ปฏิรูปหรือเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากการใช้เทคโนโลยี ฉะนั้น เด็กไทยควรได้รับการพัฒนาในด้านต่างๆ เพื่อตั้งศักยภาพและสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันระดับนานาชาติประเทศ..”

9. ทักษะด้านคอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (Computing and ICT Literacy) ในความหมายนี้ แนวคิดที่เกิดขึ้นจะต้องตระหนักและให้ความสำคัญกันต่อไป ก็คือการเรียนรู้ หรือการแสวงหาความรู้ภายใต้พัฒนาการของเทคโนโลยี ที่จะเป็นเครื่องมือหรือเครื่องอำนวยความสะดวกอันจะพึงเกิดขึ้น ดังที่ปรากฏเป็นแนวคิดของ ชัชชัย คุ่มทวีพร (2562) ในวิจัยเรื่อง นวัตกรรมมาร

เรียนรู้: การศึกษาที่พลิกผันด้วยการปฏิวัติดิจิทัล ที่สะท้อนคิดต่อแนวทางการจัดการศึกษาในแนวทางดังกล่าวไว้ว่า

“การปฏิวัติดิจิทัลที่ผ่านมากกว่า 3 ทศวรรษได้สร้างความพลิกผันให้กับวงการต่างๆที่เกี่ยวข้องกับวงการศึกษาก่อให้เกิด (1) “ความเป็นประชาธิปไตยของความรู้” (2) คนรุ่น Homo Digitalus, Homo Interneticus หรือ “ชนพื้นเมืองดิจิทัล” และ (3) “ทุนนิยมเร่งด่วน” ที่ต้องการ “คนงานความรู้” ความเปลี่ยนแปลงนี้ทำให้การศึกษาแบบเดิมได้รับผลกระทบอย่างมากเพื่อตอบสนองต่อสถานการณ์ใหม่ การศึกษาใหม่ต้องใช้สื่อการสอนที่หลากหลายโดยอาศัย “ศาสตร์การสอนการรู้ความแบบพหุลักษณะ” ซึ่งเน้น “กระบวนการความรู้” ที่มี 4 ชั้นคือ (1) การมีประสบการณ์หรือปฏิบัติการในบริบท (2) การสร้างแนวคิดประกอบด้วยการเรียกชื่อ และการสร้างมโนทัศน์ (3) การสร้างกรอบที่มีวิจารณ์ญาณประกอบด้วย การวิเคราะห์ “หน้าที่” และ การวิเคราะห์ “แนววิจารณ์” (4) การประยุกต์ใช้หรือการสร้างความเปลี่ยนแปลง อาจสรุปว่า การศึกษาใหม่มีเป้าหมายให้ผู้เรียนเป็นผู้เปลี่ยนแปลงหรือสร้างสรรค์สังคมหรือชุมชนวิชาชีพให้ดีขึ้น และเพื่อให้บรรลุเป้าหมายการศึกษาใหม่จึงเน้นการวัดและประเมินผลที่วัดความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในด้านตัวบุคคล ชุมชนการเรียนรู้ (ทักษะแบบยืดหยุ่นและความเป็นมืออาชีพ) และด้านสังคม (ความเป็นท้องถิ่นนิยมที่ประสานกับโลกาภิวัตน์) และรายงานในรูป “แฟ้มรวมผลงาน”

จากแนวคิดดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า ดิจิทัลหรือการเรียนรู้ในระบบออนไลน์ ที่สรรพสิ่งอยู่ในอากาศหรือ Cloud ได้เข้ามาแทนที่ผู้ที่ผลิตเนื้อหาสาระได้มาก การออกแบบการเรียนรู้ผ่านระบบ Cloud จะกลายเป็นช่องทางหรือการจัดสรรการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสมและเป็นประโยชน์รวมทั้งสอดคล้องกับความจริงที่เกิดขึ้นด้วย ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดที่ปรากฏในงานของ มานะ สินธุวงษานนท์ (2562) ในบทความที่ค้นคว้าไว้ เรื่อง “คุณภาพชีวิตของผู้เรียนกับการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล” ที่สะท้อนคิดให้ข้อมูลไว้ว่า

“คุณภาพชีวิตของผู้เรียน (Quality of Life) กับการจัดการเรียนรู้ (Learning Management) ในยุคดิจิทัล (Digital Age) ซึ่งความเจริญก้าวหน้าของเทคโนโลยีดิจิทัล มีอิทธิพลต่อการดำรงชีวิตของผู้คนในสังคม วิถีชีวิตต้องปรับเปลี่ยนไปตามบริบทแวดล้อมที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ฉับพลัน ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้เรียน ที่ต้องมีการปรับตัวให้รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากความเจริญก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยี สามารถดำรงชีวิตอยู่ในโลกยุคดิจิทัลได้อย่างมีความสุข การจัดการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนเพื่อให้สามารถรับมือกับสิ่งที่เกิดขึ้น ต้องมีการปรับปรุงหลักสูตรให้เหมาะสมทันสมัย ทันต่อความเจริญก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยี การพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ การพัฒนาทักษะทางการแก้ปัญหา การพัฒนาให้ผู้เรียนมีทักษะชีวิต มีทักษะความเป็นพลเมืองในศตวรรษที่ 21 การพัฒนาผู้เรียนให้มีความคิดสร้างสรรค์และสร้างสรรค์นวัตกรรม การเสริมสร้างให้ผู้เรียนมีทักษะการใช้เทคโนโลยี การพัฒนาทักษะการสื่อสาร การรู้เท่าทันสื่อ การปรับตัวเข้ากับการเปลี่ยนแปลงและการยอมรับความแตกต่างทางด้านวัฒนธรรมและความคิดเห็น การพัฒนาทักษะการทำงานเป็นทีม การพัฒนาทักษะอาชีพ การพัฒนาทักษะทางการอ่าน การเขียนและการคิดคำนวณ การวางแผน จัดสรรเวลาหรือการบริหารเวลาให้เหมาะสมสำหรับการใช้ชีวิต การเรียน การทำงาน การพัฒนาผู้เรียนทางด้านคุณธรรม จริยธรรม รวมทั้งการจัดการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะ

และทักษะในศตวรรษที่ 21 ซึ่งการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล เพื่อเป็นการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้เรียน ให้สามารถใช้ชีวิตอยู่ในโลกยุคใหม่ได้อย่างมีความสุขตามศักยภาพของตนเอง ทั้งนี้คุณภาพชีวิตของผู้เรียนมีอิทธิพลส่งผลต่อการเรียนรู้และคุณภาพการศึกษาโดยตรง”

ภายใต้แนวคิดและทักษะในเรื่องทักษะด้านคอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร งานวิจัยจำนวนมากสะท้อนผลการศึกษา ที่ชี้ให้เห็นความสำคัญดังกล่าวดังปรากฏในงานวิจัยของ จริยา พิชัยคำ (2559) เรื่อง “ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรมพัฒนาได้ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบโครงการเป็นฐาน” งานวิจัยของ นันทพร รอดผล และเอกชัย ภูมิระรื่น (2559) เรื่อง SSCS: กระบวนการทางวิทยาศาสตร์สู่เส้นทางสังคมศาสตร์ งานวิจัยของ วุฒิชัย จตุพร (2561) เรื่อง โรงเรียนทางเลือกกับการจัดการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนแห่งศตวรรษที่ 21 งานวิจัยของ พระศักดิ์ดา อคคปญโญ และคณะ (2563) เรื่อง การจัดการเรียนรู้ตามแนวพุทธศาสตร์ในศตวรรษที่ 21 งานวิจัยของ สิริภักตร์ ศิริโท, รัตติญา ละเต็บชั้น และวิวัฒน์ กิตติพงศ์โกศล (2560, 159-177) เรื่อง ความเป็นองค์กรนวัตกรรมของสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทย และงานวิจัยของ พร้อมภาค บึงบัว (2020) เรื่อง การจัดการกระบวนการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษา เพื่อส่งเสริมทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรมสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาที่สะท้อนคิดและให้ความสำคัญว่า ทักษะด้านคอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เป็นความจำเป็นและสำคัญต่อการเรียนรู้ในยุค New Normal และในยุคสมัยของการเปลี่ยนผ่านในยุคดิจิทัลและต่อไปด้วย

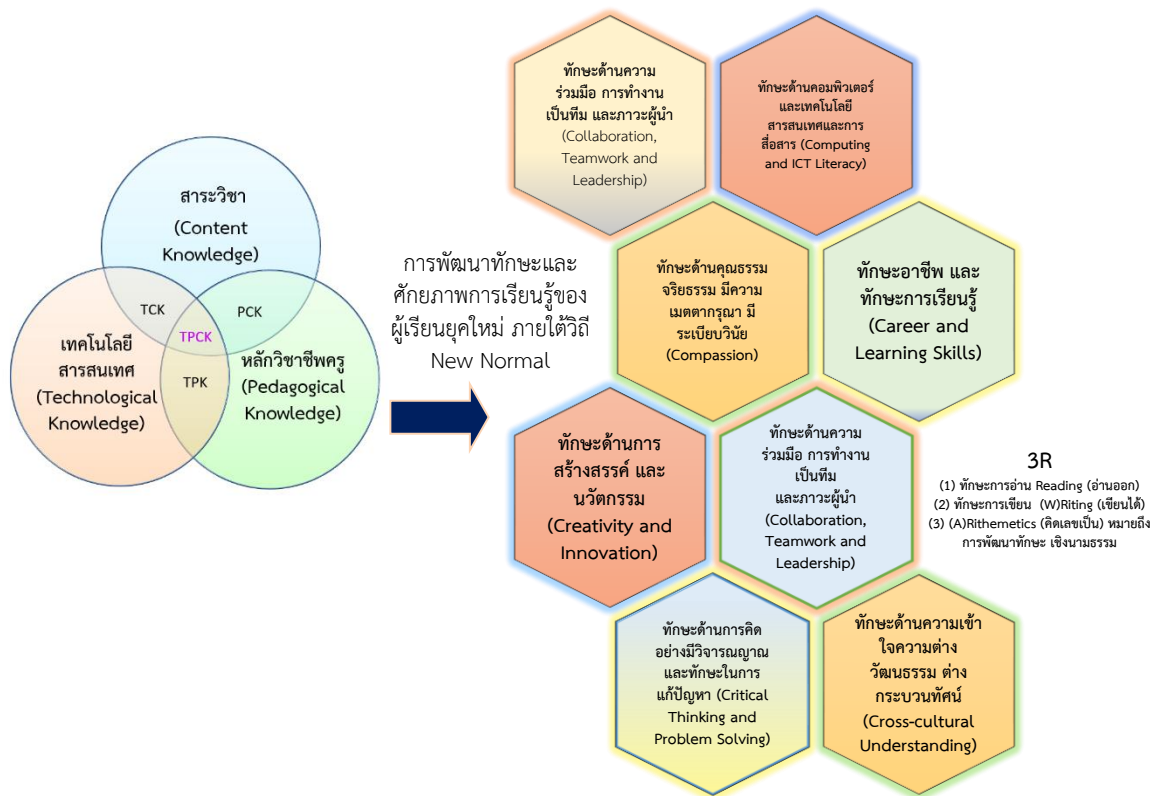
10. ทักษะอาชีพ และทักษะการเรียนรู้ (Career and Learning Skills) ทักษะชีวิตและอาชีพในวันนี้ ต้องการมากไปกว่าทักษะการคิด และความรู้ด้านเนื้อหา ความสามารถที่จะนำพาชีวิตและอาชีพที่สลับซับซ้อนในยุคแห่งข้อมูลข่าวสารที่มีการแข่งขันระดับโลก ต้องอาศัยความตั้งใจในการพัฒนาทักษะด้านชีวิตและอาชีพอย่างเพียงพอ (The Partnership for 21st Century Learning, 2015) ประกอบด้วย **ความยืดหยุ่น และการปรับตัว (Flexibility and Adaptability)** การปรับตัว (Adapt to Change) ปรับไปตามบทบาท งาน ความรับผิดชอบ ตาราง และสภาพแวดล้อม ทำงานอย่างมีประสิทธิภาพในสภาพที่คลุมเครือ ลำดับความสำคัญเกิดการเปลี่ยนแปลง **ความยืดหยุ่น (Flexible)** ให้ข้อเสนอแนะอย่างมีประสิทธิภาพ ดูแลด้วยทัศนคติเชิงบวกต่อค่ายกย่อง ความล้มเหลว และคำวิจารณ์ **การริเริ่ม และนำพาตนเอง (Initiative and Self-direction)** บริหารจัดการเป้าหมาย และเวลา (Manage Goals and Time) ตั้งเป้าเกณฑ์ความสำเร็จที่จับต้องได้ และจับต้องไม่ได้ จัดสมดุลทั้งเป้าหมายระยะสั้น (Tactical) และระยะยาว (Strategic) จัดสรรเวลาและจัดการปริมาณงานอย่างมีประสิทธิภาพ **ทำงานได้อย่างอิสระ (Work Independently)** ตรวจสอบ กำหนด จัดความสำคัญ และ ความสมบูรณ์ในงาน โดยปราศจากการควบคุมดูแลโดยตรง **เป็นผู้เรียนที่นำพาตนเอง (Be Self-directed Learners)** ข้ามพ้นการเรียนรู้แบบพื้นฐานของทักษะหรือหลักสูตร เพื่อที่จะสำรวจและขยาย การเรียนรู้ของตนเอง และสร้างโอกาสสู่การเป็นผู้เชี่ยวชาญ ริเริ่มระดับทักษะขั้นสูงเพื่อไปสู่ระดับมืออาชีพ มีพันธสัญญาในการเรียนด้วยกระบวนการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong learning) สะท้อนเชิงวิพากษ์ต่อประสบการณ์ในอดีตเพื่อเป็นข้อมูลให้กับพัฒนาการในอนาคต

11. ทักษะด้านคุณธรรมจริยธรรม มีความเมตตากรุณา มีระเบียบวินัย (Compassion) คุณธรรมจริยธรรมเป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนาคน ปัญหาของสังคมไทยที่ประสบพบเห็นอยู่ทุกวันนี้เกิดจาก “คน” ปัญหาเริ่มต้นที่ “คน” และมีผลกระทบถึง “คน “ การแก้ปัญหาสังคมไทยจึงต้องแก้ด้วย “การพัฒนาคน” เพื่อให้คนมีปัญญา มีความรู้มีคุณธรรมและมีทักษะในการแก้ปัญหาชีวิต ปัญหาจึงอยู่ที่ว่าเราจะ

พัฒนาคนอย่างไรเพื่อให้คนมีชีวิตที่ดีงามสามารถใช้ความรู้และแก้ปัญหาได้ สร้างสรรค์ได้ ปฏิบัติต่อเทคโนโลยีอย่างถูกต้อง อยู่ในระบบการแข่งขันทางเศรษฐกิจได้ บริโภคผลผลิตด้วยปัญญา รื้ออะไรดี อะไรชั่ว มีทัศนคติทางจริยธรรมที่เหมาะสม ทั้งหมดนี้เป็นคุณสมบัติของคนที่มีคุณธรรม การจัดการศึกษาจะต้องยึดหลักสำคัญคือ “ให้ความรู้คู่คุณธรรม” สังคมไทยจึงจะมีสมาชิกของสังคมที่เป็นทั้งคนเก่งและคนดี ซึ่งปรากฏในงานของ พระศกดิ์ดีดา อคคปญโญ และคณะ (2563) การจัดการเรียนรู้ตามแนวพุทธศาสตร์ในศตวรรษที่ 21 ที่เสนอเป็นแนวคิดว่า

“การสอนโดยครูจะต้องทำให้เด็กรักที่จะเรียนรู้ตลอดชีวิต และมีเป้าหมายที่จะทำให้เด็กมีทักษะชีวิตและทักษะด้านไอทีเป็นการเรียนรู้ได้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง เป็นสิ่งใหม่ที่ยังอยู่ในกระบวนการทดลอง สิ่งใหม่ที่นำมาปรับปรุงใหม่ทดลองใช้และเผยแพร่ นวัตกรรมทางด้านการศึกษาเรียนการสอนแยกออกเป็น 2 ประเภท คือ นวัตกรรมประเภทผลิตภัณฑ์หรือสิ่งประดิษฐ์และนวัตกรรมประเภทรูปแบบ เทคนิค และวิธีการสอน นอกจากนี้ยังมีนวัตกรรมประเภทเสริมสร้างคุณลักษณะของผู้เรียนด้านจิตพิสัย ได้แก่ ความมีวินัย ความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบ ความมีน้ำใจ การบริโภคด้วยปัญญาในวิถีไทย โดยครูต้องสอดแทรกเพื่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วย ทักษะด้านการเรียนรู้และคิดค้นสิ่งใหม่ ๆ ใช้สื่อที่หลากหลายในการจัดการกระบวนการเรียนรู้ และสาระสำคัญในการดำรงชีวิตและการทำงานโดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา การพัฒนานวัตกรรมการเรียนการสอน เพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติสู่ความเป็นคนดี คนเก่ง และมีความสุขตามศักยภาพของผู้เรียนยุคใหม่ทั้งในด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญาตลอดจนการส่งเสริมการ ปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้นักเรียน รวมถึงการปลูกฝังประชาธิปไตยในโรงเรียนด้วยจึงเป็นแนวทางสำคัญเพื่อสร้างจิตสำนึกให้เด็กและเยาวชนยุคใหม่ให้รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ในด้านความรู้ ทักษะ ให้สามารถอยู่ร่วมกันในสังคมด้วยความสงบสุขและเจริญก้าวหน้าของประเทศชาติสืบต่อไป”

ดังนั้น ความสำคัญของทักษะด้านคุณธรรมจริยธรรม มีความเมตตากรุณา มีระเบียบวินัย ที่เนื่องด้วยศาสนา ความเชื่อ เกณฑ์ทางสังคมและจารีต มีความสำคัญและเป็นความจำเป็นต่อการจัดการเรียนหรือการพัฒนาการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนเพื่อให้เป็นพลเมืองที่มีความสมบูรณ์รับผิดชอบต่อส่วนรวม มีวินัยเคารพกฎ กติกา กฎหมาย และเกณฑ์ทางสังคมอันมีผลเป็นการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขด้วย

ภาพที่ 1 การพัฒนาทักษะและศักยภาพการเรียนรู้ของผู้เรียนยุคใหม่ (New Normal)

จากภาพที่ 1 สะท้อนออกมาได้ว่าการพัฒนาทักษะและศักยภาพการเรียนรู้ของผู้เรียนยุคใหม่ ควรความเชื่อมโยงของแนวคิดของหลักสูตรที่สะท้อนการบูรณาการการสอนเนื้อหาสาระเฉพาะ (Pedagogical Content Knowledge : PCK) และมีการหลอมรวมเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ากับการสอนเนื้อหาสาระเฉพาะ (Technological Pedagogical Content Knowledge: TPCK) โดยมุ่งเน้นให้ผู้เข้ารับการอบรมมีทักษะด้านการถ่ายทอดให้ผู้เรียน มีทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 คือ การเรียนรู้ 3R x 8C 3R คือ Reading (อ่านออก), (W)Riting (เขียนได้), และ (A)Rithmetics (คิดเลขเป็น) และ 8C ได้แก่ Critical Thinking and Problem Solving (ทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และทักษะในการแก้ปัญหา) Creativity and Innovation (ทักษะด้านการสร้างสรรค์ และนวัตกรรม) Cross-cultural Understanding (ทักษะด้านความเข้าใจความต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวนทัศน์) Collaboration, Teamwork and Leadership (ทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีม และภาวะผู้นำ) Communications, Information, and Media Literacy (ทักษะด้านการสื่อสารสารสนเทศ และรู้เท่าทันสื่อ) Computing and ICT Literacy (ทักษะด้านคอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร) Career and Learning Skills (ทักษะอาชีพ และทักษะการเรียนรู้) และทักษะด้านคุณธรรมจริยธรรม มีความเมตตา กรุณา มีระเบียบวินัย (Compassion) เป็นเป้าหมายของการพัฒนาการพัฒนาทักษะและศักยภาพการเรียนรู้ของผู้เรียนยุคใหม่ที่ยังคงมีความจำเป็นและพัฒนาร่วมกันต่อไปภายใต้วิถีของการเปลี่ยนแปลงที่กำลังเกิดขึ้นอยู่ในปัจจุบัน

วิถี New Normal เป้าหมายเดิมกับการเรียนรู้ในวิธีการที่เปลี่ยนไป

การแพร่ระบาดของไวรัสโควิด-19 ระหว่างที่เกิดขึ้นในปลายปี 2562 จนกระทั่งปัจจุบันยังไม่มีทิศทางและวิธีการแก้ไขที่ชัดเจน ได้เข้ามาเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตในหลากหลายมิติของคนทั่วโลก ตั้งแต่การทำงาน การรักษาสุขภาพ แม้แต่การศึกษาเองก็ต้องเผชิญกับภาวะของการปรับตัวครั้งใหญ่ การเรียนรู้แบบออนไลน์ในโปรแกรมปฏิบัติการต่าง ๆ เช่น Zoom, Google Meet, MS Team เป็นต้น กำลังจะกลายเป็นความปกติใหม่ของสังคมไทยมากขึ้น ซึ่งการเรียนรู้แบบออนไลน์มิใช่เป็นเพียงการสอนผ่านดิจิทัลแพลตฟอร์มเท่านั้น แต่การเรียนรู้วิถีใหม่นี้ยังมีอีกหลายมิติให้เราต้องทำความเข้าใจ การเปลี่ยนแปลงพื้นที่การเรียนรู้เป็นเรื่องที่เห็นได้ชัดเจนที่สุด ด้วยเทคโนโลยีในปัจจุบันและนวัตกรรมที่สร้างสรรค์องค์ความรู้เนื้อหาของ การเรียนรู้ที่สะดวกยิ่งขึ้น ที่การเรียนการสอนเกิดขึ้นเพียงแค่ปลายนิ้ว ทำให้เราสามารถเรียนรู้ทุกเนื้อหาได้จากทุกคน ทุกที่ ทุกเวลา แม้ปฏิสัมพันธ์ของคุณครูและนักเรียนจะลดน้อยลงหรือหายไป แต่สิ่งที่มาแทนที่คือชุมชนแห่งการเรียนรู้ การแบ่งปันความรู้และการออกแบบการเรียนรู้ไปด้วยกัน พื้นที่เหล่านั้นจากเดิมอยู่ที่ห้องเรียน โรงเรียน มหาวิทยาลัย แต่พื้นที่แห่งการเรียนรู้ได้เปลี่ยนไปเป็นอยู่ในมือถือ คอมพิวเตอร์ และสัญญาณอินเทอร์เน็ตแทนที่ เราอาจคุ้นเคยกับภาพห้องเรียนที่มีผู้เรียนจำนวนมากรวมตัวกัน ใช้หนังสือเหมือนกัน สื่อประกอบการสอนเหมือนกัน และมีวิธีการประเมินผลเหมือนกัน เพื่อไปสู่เป้าหมายเดียวกัน ในการเรียนรู้วิถีใหม่นั้น เป้าหมายของการศึกษาอาจยังคงเดิม แต่ผู้เรียนสามารถใช้วิธีที่แตกต่างในการไปถึงจุดหมายได้ เด็กบางคนอาจเรียนรู้ได้เร็วกว่าหากได้ดูภาพหรือคลิปวิดีโอ แต่เด็กบางคนอาจชอบการฟังคุณครูบรรยาย เพราะรูปแบบการเรียนรู้ของแต่ละคนไม่เหมือนกัน เป็นต้น

ดังนั้น แนวทางในการพัฒนาทักษะและศักยภาพการเรียนรู้ของผู้เรียนยุคใหม่ วิธีการคือเป้าหมายเดิมคือส่งเสริมการเรียนรู้ แต่วิธีการต้องเปลี่ยน หรือแนวทางในการได้มาซึ่งความรู้ต้องเปลี่ยน นับเป็นโจทย์ของนักจัดการศึกษา หรือผู้กำหนดนโยบายทางการศึกษาว่าการจัดการศึกษาควรไปทิศทางใด หรือควรมุ่งตรงไปในแนวทางใด ภายหลังสถานการณ์โควิด-19 สถานการณ์ของโลกจะเปลี่ยนแปลงไป ทั้งในด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม การศึกษา และการดำเนินชีวิต วิถีใหม่ภายใต้วิถีเดิม หรือแนวทางใหม่ภายใต้ปรากฏการณ์ของการดำเนินชีวิตจะยังคงเป็นแบบเดิม กำลังเกิดขึ้น ดังนั้น ในภาพรวมของการจัดการศึกษาหรือการส่งเสริมพัฒนาคุณภาพผู้เรียน จึงต้องให้ความสำคัญกับแนวคิดภายใต้การเรียนรู้ที่เน้นการเรียนรู้เป็นสำคัญ ซึ่งในงานของวิชัย วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒนา (2563) ใน 3 ประเด็นเรื่องที่น่าเสนอต่อการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาผู้เรียน อาทิ (1) การออกแบบการเรียนรู้ ใน New Normal ที่ “เสนอแนวคิดและแนวทาง การออกแบบการเรียนรู้ที่มีลักษณะเปิดพื้นที่การเรียนรู้ (Learning space) ให้ผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เชิงลึกและเห็นคุณค่าแท้ของการเรียนรู้ ซึ่งจะเป็น New Normal ของการเรียนรู้ในอนาคต” (2) New Normal ทางการศึกษา ที่เสนอว่า “การจัดการเรียนรู้ในสภาพ New Normal ที่ผู้เรียนใช้ช่องทาง และพื้นที่การเรียนรู้ที่หลากหลายตามธรรมชาติและความต้องการของผู้เรียนรายบุคคล” (3) การประเมินการเรียนรู้ใน New Normal ที่ผู้ศึกษาได้เสนอว่า “แนวคิดและแนวทางการประเมินการเรียนรู้ในลักษณะการประเมินตนเองเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ (Self-Assessment for Improvement) ซึ่งจะส่งเสริมให้ผู้เรียนเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ได้ในระยะยาว” ซึ่งในประเด็นทั้งหมดที่นำมาเชื่อมโยงย้อนกลับไปหาการเรียนรู้ตลอดชีวิต การเรียนรู้ที่มีเป้าหมายเป็นการพัฒนาเชิงปัจเจก พัฒนาเชิงบุคคล เรียนแล้วทำให้ชีวิตขับเคลื่อนไปอย่างสมดุล และที่สำคัญคุณธรรมการดำเนินชีวิตถึงจะเปลี่ยนอย่างไร สิ่งเหล่านี้ยังเป็นความสำคัญของการจัดการศึกษาและพัฒนาการศึกษาระหว่างผู้เรียนและผู้ออกแบบการเรียนรู้เช่นเดิม

ภาพที่ 2 วิธี New Normal ที่การศึกษาไม่ได้อยู่ในชั้นเรียน โรงเรียน มหาวิทยาลัย แต่อยู่ทุกที่ ทุกเวลา ภายใต้เป้าหมายการเรียนเพื่อรู้ยังคงเดิมแต่วิธีการเปลี่ยนไป (ภาพ: ผู้เขียน)

บทสรุป

การพัฒนาทักษะและศักยภาพการเรียนรู้ของผู้เรียนยุคใหม่ภายใต้วิถี New Normal ความจำเป็นทั้งในส่วนของ การออกแบบการเรียนรู้ การพัฒนาการเรียนรู้ และการประเมินสิ่งที่เป็นการเรียนรู้ยังมีความจำเป็นและเป็นการจัดการศึกษาและพัฒนาทักษะของผู้เรียนให้เป็นการเรียนรู้ตลอดชีวิต เป็นการเรียนรู้ที่ไม่จำกัดด้วยช่วงเวลาของชีวิต เป็นการเรียนรู้ที่มีเป้าหมายเป็นการดำเนินชีวิต ที่ต้องรู้ทั้งในด้าน การเมือง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม และการดำเนินชีวิต ต้องรู้เทคโนโลยี รู้จักการปรับตัว และพัฒนาการเรียนรู้เหล่านี้ให้เป็นทักษะในการดำเนินชีวิต เป็นทักษะในการปรับเปลี่ยนการใช้ชีวิตภายใต้สถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป ไม่เหมือนเดิม หรือปรับไปตามสถานการณ์ โดยการเรียนรู้หรือวิธีการพัฒนาผู้เรียนภายใต้ 3Rx8C อันเป็นการพัฒนาทักษะผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 และ 22 ต่อไป ทั้งยังเป็นการเรียนรู้ที่จำเป็นต่อการพัฒนาคน พัฒนาทรัพยากรมนุษย์ทางการศึกษาให้เป็นตามเป้าประสงค์ด้วย และที่สำคัญจะพัฒนาและให้ความสำคัญของมนุษย์ในฐานะที่เป็นประชาคมหรือเป็นสัตว์สังคม จริยธรรมทางสังคม จริยธรรมทางศาสนา และคุณธรรม ที่เป็นความสำคัญและเป็นความจำเป็นเพื่อคัดกรอง และสร้างมาตรฐานทางสังคมเพื่อการอยู่ร่วมกันของสมาชิกในสังคมทุกช่วงชั้น ทุกช่วงวัยให้อยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข ภายใต้วิถีที่เปลี่ยนแปลงมาตลอด และจะเปลี่ยนแปลงไปในวิถีแห่ง New Normal และ Digital Age ยุค Disruptive หรืออื่นใดที่กำลังเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องในปัจจุบันและต่อไปอย่างมีรัฐบาลในอนาคต ทั้งหมดเป็นปรากฏการณ์ร่วมที่เราจะต้องออกแบบเพื่อรองรับอนาคตต่อไป

รายการอ้างอิง

- คณิต เขียววิชัย และวรรณภา แสงวัฒนะกุล. (2558). การพัฒนารูปแบบกิจกรรมนันทนาการแบบมีส่วนร่วมร่วมกับชุมชนโดยใช้พิพิธภัณฑ์และแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์. *วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย มหาวิทยาลัยศิลปากร*. 7(2): 22-33. <https://so05.tci-thaijo.org/Index.php/suedureasearchjournal/article/view/33228>
- จริยา พิชัยคำ. (2559). “ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรมพัฒนาได้ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐาน”. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ (สาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี)*. 11(1): 1-12, <https://ph01.tci-thaijo.org/index.php/uruj/article/view/63356>
- ชัชชัย คุ่มทวีพร. (2562). นวัตกรรมการเรียนรู้: การศึกษาที่พลิกผันด้วยการปฏิวัติดิจิทัล. *วารสารสมาคมปรัชญาและศาสนาแห่งประเทศไทย*. 14 (1), 20-66. <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/parst/article/view/158135/145013>
- ชนกนารถ บุญวัฒนะกุล. (2559). แนวทางการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยสำหรับประเทศไทย. *วารสาร Veridian E-Journal, ฉบับภาษาไทย มนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ มหาวิทยาลัยศิลปากร*. 9(3): 984-1004. <https://he02.tci-thaijo.org/index.php/Veridian-E-Journal/article/view/75630/60913>
- นันทิพร ฉัตรแก้ว และคณะ. (2562). “ยุทธศาสตร์โรงเรียนประชารัฐกับการบริหารการศึกษาในยุคดิจิทัล”. *วารสาร Veridian E Journal*. สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ. 12 (2), 257-275. <https://he02.tci-thaijo.org/index.php/Veridian-E-Journal/article/view/152322>
- นันทพร รอดผล เอกชัย ภูมิระรื่น. (2559). SSCS: กระบวนการทางวิทยาศาสตร์สู่เส้นทางสังคมศาสตร์. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร*. 14(1): 73-79. <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/suedujournal/article/view/92251/72311>
- นิโลบล วิมลสิทธิชัย. (2562). ห้องสมุดโรงเรียนกับพื้นที่สร้างสรรค์: แหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะผู้เรียนในศตวรรษที่ 21. *วารสารห้องสมุด สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย*. 63 (1), 1-29. https://so06.tci-thaijo.org/index.php/tla_bulletin/article/view/152441
- ประสิทธิ์ บุญทรง. (2554). รูปแบบองค์การบริหารการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ในทศวรรษหน้า (พ.ศ. 2553–2562). *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย*. 1(2): 50-58. <https://so01.tci-thaijo.org/index.php/EAUHJSocSci/article/view/28649/24662>
- พร้อมศักดิ์ บึงบัว. (2563). การจัดกระบวนการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรมสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา. *วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์*. 8(3): 968-980. <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/journal-peace/article/view/241280/165585>
- พระเทพปวรเมธี และคณะ. (2562). รูปแบบการจัดการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมอาเซียนในกลุ่มประเทศ CLMV สำหรับนิสิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพฯ ฯ สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.).
- พระพรหมบัณฑิต. (2560). การศึกษามหาวิทยาลัยสงฆ์กับไทยแลนด์ 4.0. สืบค้น 2 กรกฎาคม 2563, จาก <https://www.youtube.com/watch?v=cWvLsk9TYqQ>
- พระมหาสมบุญรณ์ สุทธิโม. (2557). คุณธรรมจริยธรรมของผู้บริหารการศึกษา. *วารสารมหาจุฬาริชาการ*. 1(2): 1-13. <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/JMA/article/view/141143>

- พระราชวรเมธี และลำพอง กลมกุล. (2561). Trends of Educational Management for Unity and Peace of Countries in ASEAN Community. พระนครศรีอยุธยา: สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระศักดิ์ดา อุดมปัญญาและคณะ. (2563). การจัดการเรียนรู้ตามแนวพุทธศาสตร์ในศตวรรษที่ 21. *วารสาร มจร มนุษยศาสตร์ปริทรรศน์*. ปีที่ 6 ฉบับที่ 1 (มกราคม -มิถุนายน) 2563: 341-353. <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/human/article/view/231144/165665>
- พิเชฐ ทังโต และลำพอง กลมกุล. (2563). รูปแบบการจัดการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมไทย-เมียนมาร์ของสถาบันอุดมศึกษาในสังคมไทย. พระนครศรีอยุธยา: สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มานะ สีนธวงษานนท์. (2562). คุณภาพชีวิตของผู้เรียนกับการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล. *วารสารวิชาการแสงอีสาน มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน*. 16 (1), 277-293. <https://so01.tci-thaijo.org/index.php/jsi/article/view/157044>
- ยุดา รักไทย. (2545). *คนฉลาดคิด*. กรุงเทพฯ: บริษัทเอ็กซ์เปอร์เน็ทจำกัด.
- ลักขณา ศรีวัฒน์. (2549). *การคิด Thinking*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.
- วัชร จตุพร. (2561). โรงเรียนทางเลือกกับการจัดการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนแห่งศตวรรษที่ 21. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น*. 41(2): 1-17. <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/EDKKUJ/article/view/136776/101944>
- วัชรา เลาริณดี. (2555). *รูปแบบและกลยุทธ์การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการคิด*. พิมพ์ครั้งที่ 9. นครปฐม: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- วิชัย วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒนาผล. (2563). *การประเมินการเรียนรู้ใน New Normal*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วิชัย วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒนาผล. (2563). *การออกแบบการเรียนรู้ใน New Normal*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วิชัย วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒนาผล. (2563). *New normal ทางการเรียนรู้*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วิสิฐฐ์ คิดคำส่วน. (2562). การศึกษาแนวคิดเชิงคุณธรรม จริยธรรมจากบุคคลสำคัญเพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติตนของนักศึกษาวิชาคุณธรรม จริยธรรมกับการพัฒนาคุณภาพชีวิต”. *วารสารบัณฑิตศึกษา*. 16(72): 17-23. <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/SNGSJ/article/view/91990/135003>
- สมจิต แดนสีแก้ว และคณะ. (2559). ความเสมอภาคและโอกาสการเรียนรู้ตลอดชีวิตสู่การสร้างคุณภาพชีวิต. *วารสารราชพฤกษ์*. 14 (3): 10-17. <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/Ratchaphruekjournal/article/view/90814/71294>
- สมบูรณ์ ศิริสรธริรัณ. (2559). แนวทางการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับผู้สูงอายุ. *วารสารการบริหารปกครอง*. 5 (2): 59-74. <https://so01.tci-thaijo.org/index.php/gjournal-ksu/article/view/88349>

- สิริภักตร์ ศิริโท, รัตติญา ละเต็บซัน และวิวัฒน์ กิตติพงษ์โกศล. (2560). ความเป็นองค์กรนวัตกรรมของสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทย. *วารสารบริหารธุรกิจเทคโนโลยีมหานคร*. 14(1), 159-177. <https://so04.tcithaijo.org/index.php/journalmbsmut/article/view/207195/144270>
- สุกัญญา แซ่มซ้อย. (2561). *การบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล (SCHOOL MANAGEMENT IN DIGITAL ERA)*. กรุงเทพฯ: สำนักงานพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุภัทรศักดิ์ คำสามารถ, ศรินทิพย์ กุลจิตรตรี และโกวิทจันทะपालะ. (2563). แนวทางการบริหารการศึกษาในยุคดิจิทัลที่สร้างขึ้น. *Journal of Modern Learning Development*. Vol. 5 (3), 245-259. <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/jomld/article/view/242194/165104>
- สุภาวดี ลามเจริญ. (2563). การศึกษาระบบ E-Learning เพื่อพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนในเขตกรุงเทพมหานคร สู่มาตรฐานระดับสากล. *วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร*. ปีที่ 8 ฉบับที่ 1 (มกราคม-กุมภาพันธ์ 2563): 295-307. <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/journal-peace/article/view/230437/163682>
- อติยศ สรรคบุรานุรักษ์ และศศิณัฐ สรรคบุรานุรักษ์. (2557-2558) การจัดการเรียนการสอนที่เน้นความแตกต่างระหว่างบุคคล. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร*. 12(1,2): 39-48. <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/suedujournal/article/view/94943/74184>
- อัจฉริยา นันทศิริพล ลินชัย เล็กวานิชกุล. (2562). การปรับตัวของหลักสูตรต่อกระแสแนวโน้มการล่มสลายของอุดมศึกษา. *วารสารวิชาการ สถาบันเทคโนโลยีแห่งสุวรรณภูมิ*. 5 (2), 663-673. <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/svittj/article/view/234553/161270>
- Allan Collins, Richard Halverson. (2018). *Rethinking Education in the Age of Technology: The Digital Revolution and Schooling in America*. New York: Teachers College, Columbia University.
- John Potter. (2012). *Digital Media and Learner Identity: The New Curatorship*. New York : Palgrave Macmillan.
- Rhona Sharpe, Helen Beetham, Sara de Freitas. (2010). *Rethinking Learning for a Digital Age: How Learners are Shaping their Own Experience*. New York: Routledge.
- Sarah Smitherman Pratt, Linda Radford, Nicholas Ng-A-Fook, Bryan Smith. (2018). *Hacking Education in a Digital Age: Teacher Education, Curriculum, and Literacies*. New York: Information Age Publishing Inc.

โครงการสัมมนากิจกรรมการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการ
 หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาพุทธบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ในหัวข้อ
“การพัฒนาทักษะและศักยภาพการเรียนรู้ของผู้เรียนยุคใหม่”

วันอาทิตย์ ที่ ๑๒ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๖๓
 เวลา ๑๙.๐๐-๑๕.๐๐ น.
 *เริ่มลงทะเบียนเวลา ๑๘.๓๐ น. เป็นต้นไป

ผ่านทางห้องเรียนออนไลน์ระบบ Google Meet
 โดยเข้าไปที่ลิ้งค์ www.xxxxxxxxx.ac.th หรือ QR Code

ดร.ลำพอง กลมกุล
 ผู้อำนวยการส่วนวิจัย สารสนเทศและบริการวิชาการ
 ศูนย์อาเซียนศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

เอกสารประกอบการทำกิจกรรมเชิงปฏิบัติการ

Book I

Book II

Book III